

CONTEXT voor beginners

Nederlandse
versie

Ton Otten & Hans Hagen

PRAGMA ADE

oktober 1997

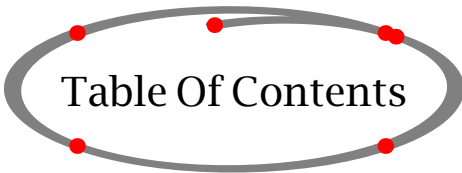
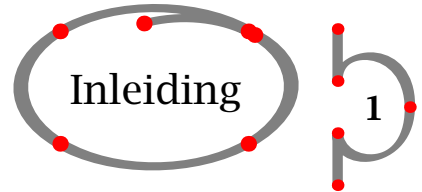

Table Of Contents

Inleiding	2	24 Synoniemen	58
1 Het maken van een document	3	25 Verwijzen naar tekstelementen	59
2 Het verwerken van een file	5	26 Kleur	62
3 Speciale karakters	6	27 Achtergronden bij tekst	63
4 Het definiëren van een document	7	28 Achtergronden op paginavlakken	64
5 Koppen	8	29 Uitlijnen	65
6 Opsommingen	11	30 Interactiviteit in elektronische documenten	66
7 Formules	16	31 Fonts en fontovergangen	70
8 Legenda's	18	32 Samengestelde karakters	75
9 Eenheden	19	33 Paginalayout	76
10 Figuren	21	34 Paragrafen en witruimte	80
11 Tabellen	26	35 Instellingen	84
12 Paragraaf opmaak	36	36 Definiëren van commando's / macro's	85
13 Kolommen	40	37 Diversen	87
14 Voetnoten	42	38 Laden van modules	98
15 Definities	43	A Gebruikersinstellingen	99
16 Genummerde definities	45	B Verwerkingsslagen	99
17 Omlijnde tekst	47	C Hulpfiles	99
18 Omlijnde paragrafen	48	D Commando definities	101
19 Margeteksten	49	E Commando-index	126
20 Pagina's en paginanummering	50	F Onderwerpindex	129
21 Hoofd- en voetteksten	52		
22 Inhoudsopgave (lijsten)	54		
23 Registers	57		

CONTEXT is een document productie systeem en gebaseerd op T_EX. T_EX is een typografische programmeertaal én een programma waarmee u documenten kunt vormgeven en produceren. CONTEXT maakt het werken met T_EX uitermate eenvoudig en stelt u in staat zeer complexe (papieren en elektronische) documenten te vervaardigen.

Deze handleiding beschrijft de mogelijkheden van CONTEXT en de beschikbare commando's en functionaliteit.¹

CONTEXT is ontwikkeld voor en getest in de praktijk: de opmaak en productie van eenvoudige boeken tot zeer geavanceerde technische handleidingen of studieboeken in elektronische of papieren vorm. Deze inleidende handleiding behandelt de CONTEXT functionaliteit, voor zover die van belang is voor de toepassing van standaard tekstelementen in een handleiding of studieboek. CONTEXT kan echter veel meer en voor gebruikers die meer willen zijn andere CONTEXT handleidingen en informatiebronnen beschikbaar.

CONTEXT heeft een meertalige interface, zodat men de eigen taal met CONTEXT kunnen werken. CONTEXT en deze handleiding is beschikbaar in het nederlands, Duits en Engels.

CONTEXT wordt in het public domain uitgezet met behulp van de Nederlandstalige T_EX Gebruikersgroep (NTG). Alle CONTEXT producten en informatie zijn verkrijgbaar op de NTG-server (www.ntg.nl).

¹ Alle papieren en elektronische producten die CONTEXT vergezellen zijn geproduceerd met CONTEXT. Indien mogelijk worden de bronteksten van alle handleidingen elektronisch beschikbaar gesteld. Hierdoor wordt inzicht gegeven in de wijze waarop CONTEXT kan worden gebruikt.

1 | Het maken van een document

Laten we aannemen dat u een eenvoudig document wilt maken. Het heeft enige structuur en bevat een titelpagina, een aantal hoofdstukken en paragrafen. Natuurlijk is er een inhoudsopgave en een index.

CONTEXT maakt een dergelijk document automatisch als u de juiste invoer aanreikt door middel van een file. U dient dus eerst een zogenaamde invoerfile te maken. Een invoerfile bestaat uit een naam en een extensie. U kunt een willekeurige naam kiezen, maar de extensie dient `tex` te zijn. Als een file met de naam `mijnfile.tex` maakt, zult u geen problemen tegenkomen bij het runnen van CONTEXT.

Een invoerfile zou er als volgt uit kunnen zien:

```
\starttekst
\startstandaardopmaak
\regelmidden{Een Document Titel}
\regelmidden{door}
\regelmidden{De Auteur}
\stopstandaardopmaak
\volledigeinhoud
\hoofdstuk{Inleiding}
... uw tekst\index{een indexwoord} ...
\hoofdstuk{Eerste hoofdstuk}
\paragraaf[firstparagraaf]{De eerste paragraaf}
... uw tekst ...
\paragraaf{De tweede paragraaf}
\subparagraaf{de eerste subparagraaf}
... uw tekst\index{nog een indexwoord} ...
\subparagraaf{de tweede subparagraaf}
... uw tekst ...
\paragraaf{De derde paragraaf}
... uw tekst ...
\hoofdstuk{Nog een hoofdstuk}
... uw tekst ...
```

Het maken van een document

```
\hoofdstuk[laatste hoofdstuk]{Het laatste hoofdstuk}
... uw tekst ...
\volledigeindex
\stoptekst
```

CONTEXT verwacht een ASCII invoerfile. Natuurlijk kunt u iedere tekstverwerker gebruiken, maar u dient niet te vergeten dat CONTEXT alleen ASCII invoer kan verwerken. De meeste tekstverwerkers kunnen uw invoerfile exporteren als standaard ASCII ook wel *tekst* genoemd.

De invoerfile bevat de tekst die u wilt zetten en de CONTEXT-commando's. Een CONTEXT-commando begint met een backslash \. Met het commando \starttekst geeft u het begin van de tekst aan. Het gebied voor \starttekst wordt het instelgebied genoemd en wordt gebruikt voor het definiëren van nieuwe commando's en het instellen van de layout van uw document.

Een commando wordt meestal gevolgd door een linker en rechter vierkante haak [] en/of een linker en rechter accolade {}. Het in het voorbeeld gegeven commando \hoofdstuk[laatstchapter]{Het laatste hoofdstuk} vertelt het commando \hoofdstuk aan CONTEXT om een aantal acties uit te voeren ten behoeve van layout, typografie en structuur. Die acties zijn bijvoorbeeld:

1. begin op een nieuwe pagina
2. verhoog het hoofdstuknummer met één
3. plaats het hoofdstuknummer voor de hoofdstuktitel
4. reserveer witruimte na de hoofdstuktitel
5. gebruik een grote letter voor de titel
6. plaats de titel en het nummer in de inhoudsopgave

Deze acties worden uitgevoerd op het argument dat tussen de beide accolades staat: *Het laatste hoofdstuk*.

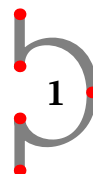
Tot nu toe is nog niet gesproken over [laatste hoofdstuk] dat tussen het commando en de titel staat. Dit is een label met een logische naam dat wordt gebruikt om naar het bewuste hoofdstuk te verwijzen. Dit wordt gedaan met het commando: \in{hoofdstuk}[laatste hoofdstuk].

Nu kan de lijst met acties worden uitgebreid met:

7. geef het label laatste hoofdstuk de waarde van het hoofdstuknummer (en sla dit nummer op voor later gebruik)

Andere acties met betrekking tot voetteksten, resetten van nummering en interactiviteit worden hier nog buiten beschouwing gelaten.

Indien u CONTEXT dit voorbeeld van een invoerfile laat processen, krijgt u een zeer eenvoudig document met een aantal genummerde hoofdstukken en paragrafen, een inhoudsopgave en een register dat twee ingangen bevat.

Tijdens het processen van de invoerfile handelt `CONTEXT` veel zaken af. Een van die zaken is bijvoorbeeld paginanummering. Maar om een inhoudsopgave aan te maken (die meestal aan het begin van het document moet worden geplaatst) heeft `CONTEXT` in eerste instantie te weinig informatie. De invoerfile moet daarom twee maal worden geprocessed (twee verwerkingslagen).

`CONTEXT` produceert een aantal hulpfiles om bepaalde informatie op te slaan. In een enkel geval moet de invoerfile drie maal worden verwerkt door `CONTEXT`.

2 | Het verwerken van een file

`CONTEXT` kan een invoerfile verwerken na een succesvolle installatie. Zie bijlage ?? voor meer informatie.

Als u een invoerfile wilt verwerken met `CONTEXT` typt u na de prompt:

```
ctx filenaam
```

Als uw filenaam `mijnfile.tex` is, wordt dit:

```
ctx mijnfile
```

de extensie `.tex` hoeft niet te worden ingetypt.

Nadat Enter is ingevoerd, wordt de verwerking gestart. `CONTEXT` geeft informatie over de verwerkingsstappen op het beeldscherm. Als de verwerking succesvol is verlopen, verschijnt de prompt en heeft `CONTEXT` een zogenaamde `dvi`-file aangemaakt.

Indien de verwerking niet goed verloopt, bijvoorbeeld omdat u `\stptekst` in plaats van `\stopstekst` heeft ingetypt, geeft `CONTEXT` een `?` op het beeldscherm en geeft aan dat er een fout commando is verwerkt. Er wordt een indicatie gegeven van het type fout en bovendien wordt het regelnummer aangegeven.

Achter het door `CONTEXT` geproduceerde vraagteken kunt u de volgende invoer geven:

H voor helpinformatie over de fout

I voor het invoeren van het correcte `CONTEXT` commando

Q voor het overgaan op batchverwerking

X voor het stoppen van de verwerking

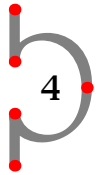
Enter voor het negeren van de fout

Meestal is Enter de beste optie en de verwerking zal gewoon doorgaan. Op het moment dat de verwerking is afgelopen, kunt u de fout herstellen met behulp van uw tekstverwerker.

Sommige fouten zijn aanleiding voor `CONTEXT` om een * op het beeldscherm te genereren en de verwerking te stoppen. Deze fout wordt veroorzaakt door een *fatal error* in de invoerfile. Deze fout kan niet genegeerd worden en de enige optie die u heeft is het typen van `\stop` (in ernstige gevallen kunt u ook `Ctrl-Z` typen). Het programma wordt gestopt en u kunt de fout herstellen.

Tijdens de verwerking informeert `CONTEXT` de gebruiker over de acties die op het document (invoerfile) worden uitgevoerd. `CONTEXT` toont bijvoorbeeld de paginanummers en hoofdstuk- en paragraaftitels op het scherm. Bovendien worden waarschuwingen gegeven. Waarschuwingen hebben meestal een typografische karakter en geven bijvoorbeeld aan dat het afbreken van bepaalde woorden niet of niet goed verloopt. Alle informatie over de verwerking wordt opgeslagen in een log-file waarin de fouten en waarschuwingen en de bijbehorende regelnummers nog eens kunnen worden geraadpleegd.

Indien de verwerking succesvol is verlopen heeft `CONTEXT` een nieuwe file aangemaakt met de extensie `.dvi`. In het geval van het verwerken van `mijnfile.tex` heet de file `mijnfile.dvi`. De afkorting `dvi` staat voor *device independent*. Dit betekent dat de file een min of meer onafhankelijk formaat heeft en met behulp van printerdrivers kan worden omgezet in een file die kan worden afgedrukt. De `dvi`-file kan worden omgezet naar een `ps`-file, `HP`-file of welk formaat dan ook.

3 | Speciale karakters

U heeft gezien dat `CONTEXT` commando's beginnen met een `\` (backslash). Dit betekent dat `\` een speciale betekenis heeft voor `CONTEXT`. Naast `\` zijn er andere karakters die speciale aandacht nodig hebben wanneer ze in getypte of gezette vorm moeten worden weergegeven. Tabel 3.1 geeft een overzicht van deze speciale karakters en de manier waarop ze moeten worden ingevoerd om ze correct te kunnen weergeven in uw document.

Andere speciale karakters hebben een betekenis bij het zetten van wiskundige formules en de meeste kunnen alleen in wiskundige mode² worden gebruikt (zie hoofdstuk 7).

Speciaal karakter	Getypte vorm		Gezette vorm	
	Type	Geeft	Type	Geeft
#	<code>\type{#}</code>	#	<code>\#</code>	#
\$	<code>\type{\$}</code>	\$	<code>\\$</code>	\$
&	<code>\type{&}</code>	&	<code>\&</code>	&
%	<code>\type{%}</code>	%	<code>\%</code>	%

Tabel 3.1 Speciale karakters (1).

Speciale karakters	Getypte vorm		Gezette vorm	
	Type	Geeft	Type	Geeft
+	<code>\type{+}</code>	+	<code>+\$</code>	+
-	<code>\type{-}</code>	-	<code>-\$</code>	-
=	<code>\type{=}</code>	=	<code>=\$</code>	=
<	<code>\type{<}</code>	<	<code>\$<\$</code>	<
>	<code>\type{>}</code>	>	<code>\$>\$</code>	>

Tabel 3.2 Speciale karakters (2).

4 | Het definiëren van een document

Ieder document wordt gestart met `\starttekst` en afgesloten met `\stoptekst`. Alle overige invoer vindt plaats tussen deze commando's en `CONTEXT` verwerkt alleen die informatie.

Instellingen die van toepassing zijn op het gehele document worden in het instelgebied voor `\starttekst` gedaan.

```
\stelkorpsin[12pt]
\starttekst
Dit is een eenregelig document.
\stoptekst
```


Koppen

Binnen `\starttekst ... \stoptekst` kan een document worden opgedeeld in drie secties:

1. inleidingen
2. hoofdteksten
3. uitleidingen
4. bijlagen

Deze secties worden gedefinieerd met:

```
\startinleidingen ... \stopinleidingen
\starthoofdteksten ... \stophoofdteksten
\startuitleidingen ... \stopuitleidingen
\startbijlagen ... \stopbijlagen
```

In de in- en uitleidende secties produceert het commando `\hoofdstuk` een niet genummerde titel in de inhoudsopgave. Bovendien kan een afwijkende paginanummering worden ingesteld. Binnen *inleidingen* wordt meestal de inhoudsopgave, lijsten met figuren of tabellen, het voorwoord, het dankwoord enz. geplaatst.

De bijlage sectie is bedoeld voor bijlagen (inderdaad). De koppen worden alfabetisch genummerd. Ook in deze sectie kan gewoon `\hoofdstuk` worden gebruikt.

De secties worden ingesteld met:

```
\stelsectieblokin[...][...,...=...,...]
```

5 | Koppen

De structuur van een document wordt bepaald door zijn koppen, zoals hoofdstukken, paragrafen en subparagrafen. Koppen worden gecreëerd met de commando's die in tabel 5.1 staan:

```
\hoofdstuk[ref,...]{...}
```

Koppen

Genummerde kop	Ongenummerde kop
<code>\hoofdstuk</code>	<code>\titel</code>
<code>\paragraaf</code>	<code>\onderwerp</code>
<code>\subparagraaf</code>	<code>\subonderwerp</code>
<code>\subsubparagraaf</code>	<code>\subsubonderwerp</code>
...	...

Tabel 5.1 Koppen.

```
\paragraaf[ref,..]{...}
```

```
\subparagraaf[ref,..]{...}
```

```
\titel[ref,..]{...}
```

```
\onderwerp[ref,..]{...}
```

```
\subonderwerp[ref,..]{...}
```

Deze commando's produceren een kop en een kopnummer in een bepaalde grootte en met een vooraf ingestelde verticale witruimte voor en na de kop.

De koppen hebben twee verschijningsvormen. Bijvoorbeeld:

```
\titel[hasselt bij nacht]{Hasselt bij nacht}
```

en

```
\titel{Hasselt bij nacht}
```

De vierkante haken zijn optioneel en worden gebruikt voor interne verwijzingen. Verwijzen doet u vervolgens met: `\op{pagina}[hasselt bij nacht]`.

Natuurlijk kunnen koppen in een door u zelf gedefinieerde vormgeving worden weergegeven. Dit gebeurt met de commando's `\stelkopin` en `\definieerkop`.

```
\definieerkop[.1.][.2.]
```

```
\stelkopin[...][...,...=...,...]
```

```
\definieerkop
  [mijkop]
  [paragraaf]

\stelkopin
  [mijkop]
  [nummerletter=vet,
   tekstletter=kap,
   voor={\haarlijn\pagina[nee]},
   na={\geenwitruimte\pagina[nee]\haarlijn}]

\mijkop[mijkop]{In Hasselt wonen kopstukken}
```

Een nieuwe kop `\mijkop` wordt gedefinieerd en erft daarbij de eigenschappen van `\paragraaf`. Een dergelijke kop ziet er als volgt uit:

5.1 IN HASSELT WONEN KOPSTUKKEN

Een ander commando met betrekking tot koppen is `\stelkoppenin`. U kunt dit commando gebruiken voor het instellen van de nummering van genummerde koppen. Als u typt:

```
\stelkoppenin
  [variant=inmarge,
   scheider=--]
```

zullen alle nummers in de marge verschijnen en worden subnummers als volgt weergegeven: 1-1.

Commando's als `\stelkoppenin` worden bij voorkeur in het instelgebied van uw invoerfile geplaatst.

```
\stelkoppenin[...=...,...]
```


6 | Opsommingen

6

Informatie kan worden gestructureerd met behulp van opsommingen. Er zijn genummerde en ongenummerde opsommingen. Het commando om opsommingen te maken ziet er als volgt uit:

```
\startopsomming[...][...=...,...] ... \stopopsomming
```

Bijvoorbeeld:

```
\startopsomming[R,opelkaar,ruim]
\som Hasselt ontstond in 14e eeuw.
\som Hasselt staat bekend als een Hanzestad.
\som Hasselt's naam is ontleend aan een boom.
\stopopsomming
```

Binnen het `\startopsomming ... \stopopsomming` paar wordt ieder nieuw gegeven gestart met het commando `\som`. De spatie achter `\som` is vereist. In het bovenstaande voorbeeld specificeert `R` dat een Romeinse nummering is gewenst en `opelkaar` zorgt ervoor dat de items zonder witruimte opelkaar worden geplaatst. De instelling `ruim` zorgt voor extra ruimte na de scheider. In gezette vorm ziet het voorbeeld er als volgt uit:

- I. Hasselt ontstond in 14e eeuw.
- II. Hasselt staat bekend als een Hanzestad.
- III. Hasselt's naam is ontleend aan een boom.

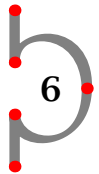
Voor het zetten van opsommingen zijn twee verwerkingsslagen nodig. Dit betekent dat u uw invoerfile twee keer door `CONTEXT` moet laten verwerken om een correcte layout te verkrijgen. Tussen de vierkante haken staat informatie over de itemscheiders en lokale instellingen van opsommingen.

U kunt natuurlijk ook een eigen itemscheider definiëren door middel van het commando `\definieersymbool`. Als u bijvoorbeeld het volgende invoert:

```
\definieersymbool[5][\$clubsuit$]
\startopsomming[5,opelkaar]
\som Hasselt werd gebouwd op een rivierduin.
\som Hasselt ligt op een kruising van twee rivieren.
\stopopsomming
```

Opsommingen

Argument	Itemscheider
1	–
2	•
3	*
:	:
n	1 2 3 4 ...
a	a b c d ...
A	A B C D ...
r	i ii iii iv ...
R	I II III IV ...

Tabel 6.1 Itemscheiders in opsommingen.

Krijgt u:

- ♣ Hasselt werd gebouwd op een rivierduin.
- ♣ Hasselt ligt op een kruising van twee rivieren.

Soms zijn binnen opsomming koppen gewenst. In die gevallen wordt in plaats van het commando `\som` het commando `\kop` ingevoerd.

Hasselt ligt in Overijssel en er is een aantal gebruiken dat typerend is voor deze provincie.

`\startopsomming`

`\kop kraamschudden`

Na de geboorte van een kind komen de burens de nieuwe ouders bezoeken. De vrouwen bewonderen het kind en de mannen beoordelen het kind (als het een jongen is) of hij een sterke man zal worden. De burens brengen een krentewegge mee. Dat is een krentebrood van ongeveer 1 `\Meter` lengte. Natuurlijk wordt ook op het nieuwe kind geklonken.

`\kop nabuurschap (naberschap)`

In de kleine gemeenschappen waren de mensen vroeger sterk op elkaar aangewezen. Leden van zo'n `\em nabuurschap` hielpen elkaar bij het oogsten, begrafenissen of tegenslagen die de gemeenschap te verwerken kreeg.

`\kop Abraham / Sarah`

Opsommingen

Als mensen 50 worden, wordt er van hen gezegd dat ze Abraham of Sarah zien. Het is gewoonte deze mensen een Abraham of Sarah van speculaas te geven.

6

`\stopopsomming`

Het commando `\kop` kan worden ingesteld met `\stelopsommingin`. In geval van een pagina-overgang zal een nieuwe `\kop` altijd aan het begin van de eerstvolgende pagina worden geplaatst.

Het eerdere ingevoerde voorbeeld over oude gebruiken komt er na verwerking als volgt uit te zien:

Hasselt ligt in Overijssel en er is een aantal gebruiken dat typerend is voor deze provincie.

- kraamschudden

Na de geboorte van een kind komen de buren de nieuwe ouders bezoeken. De vrouwen bewonderen het kind en de mannen beoordelen het kind (als het een jongen is) of hij een sterke man zal worden. De buren brengen een krentewegge mee. Dat is een krentebrood van ongeveer 1 m lengte. Natuurlijk wordt ook op het nieuwe kind geklonken.

- nabuurschap (naberschap)

In de kleine gemeenschappen waren de mensen vroeger sterk op elkaar aangewezen. Leden van zo'n *nabuurschap* hielpen elkaar bij het oogsten, begravenissen of tegenslagen die de gemeenschap te verwerken kreeg.

- Abraham / Sarah

Als mensen 50 worden, wordt er van hen gezegd dat ze Abraham of Sarah zien. Het is gewoonte deze mensen een Abraham of Sarah van speculaas te geven.

De mogelijke instellingen zijn weergegeven in tabel 6.2.

U kunt lokale instellingen meegeven tussen de vierkante haken direct achter het commando `\startopsomming`, maar voor de consistentie kunt u de voorkeuren ook voor het gehele document instellen met `\stelopsommingin`.

De instelling `kolommen` wordt altijd gebruikt in combinatie met een geschreven aantal. Indien u typt:

```
\startopsomming[n,kolommen,vier]
\som Achter 't Werk
.
.
.
\som Justitiebastion
\stopopsomming
```

Krijgt u:

Opsommingen

1. Achter 't Werk	4. Eikenlaan	7. Heerengracht	10. Julianakade
2. Baangracht	5. Eiland	8. Hofstraat	11. Justitiebastion
3. Brouwersgracht	6. Gasthuisstraat	9. Hoogstraat	

Als u een opsomming na een kort intermezzo verder wilt laten lopen dan kan dat. Als u bijvoorbeeld `\startopsomming[verder, kolommen, drie, ruim]` intypt, gaat de nummering verder in drie kolommen.

12. Kaai	18. Prinsengracht	24. Vicariehof
13. Kalverstraat	19. Raamstraat	25. Vissteeg
14. Kastanjelaan	20. Ridderstraat	26. Watersteeg
15. Keppelstraat	21. Rosmolenstraat	27. Wilhelminalaan
16. Markt	22. Royenplein	28. Ziekenhuisstraat
17. Meestersteeg	23. Van Nahuijsweg	

De instelling `ruim` vergroot de horizontale witruimte tussen scheider en itemtekst.

```
\steloopsommingin[.1.][...2,...][...=,...]
```

Een opsomming binnen een opsomming wordt automatisch op de juiste wijze gezet. Als u bijvoorbeeld intypt:

Steden kunnen zelf de hoogte van bepaalde belastingen vaststellen. Hierdoor kunnen de kosten voor gemeentelijke belastingen van stad tot stad verschillen. Die verschillen lopen op tot 50% in belastingen als:

```
\steloopsommingin[2][breedte=5em]
```

```
\startopsomming[n]
```

```
\som de onroerend goed belasting
```

De onroerend goed belasting bestaat uit twee componenten:

```
\startopsomming[a, opelkaar]
```

```
\som het deel voor de eigenaar
```

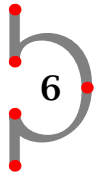
```
\som het deel voor de huurder / bewoner
```

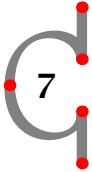
```
\stopopsomming
```

In het geval dat een pand geen huurder heeft, betaalt de eigenaar beide componenten.

```
\som de hondenbelasting
```

De eigenaar van een hond betaalt hondenbelasting. Als hond wordt aangeschaft of doodgaat, dient dat te worden gemeld bij de gemeente.

Set up	Meaning
standaard	standaard instellingen
opelkaar	geen witruimte tussen onderdelen
aaelkaar	geen wit voor en na de opsomming
aansluitend	weinig witruimte na de scheider
ruim	extra witruimte na de scheider
inmarge	scheider in de marge
opmarge	scheider op de marge
afsluiter	afsluiter na de scheider
kolommen	in kolommen
intro	geen pagina-overgang na introductieregel
verder	doornummeren

Tabel 6.2 Instellingen van opsommingen.

`\stopopsomming`

Dan wordt subopsomming automatisch geplaatst en de horizontale witruimte op het tweede niveau ingesteld met `\stelopsommingin[2][breedte=5em]`.

Steden kunnen zelf de hoogte van bepaalde belastingen vaststellen. Hierdoor kunnen de kosten voor gemeentelijke belastingen van stad tot stad verschillen. Die verschillen lopen op tot 50% in belastingen als:

1. de onroerend goed belasting

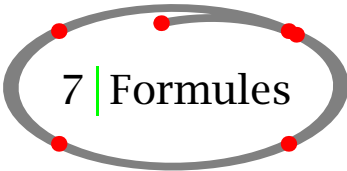
De onroerend goed belasting bestaat uit twee componenten:

- a. het deel voor de eigenaar
- b. het deel voor de huurder / bewoner

In het geval dat een pand geen huurder heeft, betaalt de eigenaar beide componenten.

2. de hondenbelasting

De eigenaar van een hond betaalt hondenbelasting. Als hond wordt aangeschaft of doodgaat, dient dat te worden gemeld bij de gemeente.

7 | Formules

Genummerde formules maakt u met:


```
\plaatsformule[ref,..].1.$$.2.$$
```



```
\startformule ... \stopformule
```

Een tweetal voorbeelden:

```
\plaatsformule[formule:eenformule]
\startformule
  y=x^2
\stopformule
```

```
\plaatsformule
\startformule
  \int_0^1 x^2 dx
\stopformule
```

$$y = x^2 \tag{7.1}$$

$$\int_0^1 x^2 dx \tag{7.2}$$

Tussen `\startformule` en `\stopformule` werkt u in de mathematische mode en kunnen formules worden gedefinieerd met behulp van \TeX -commando's. De volgende boeken worden aangeraden om het typesetten van formules onder de knie te krijgen:

- het *\TeX Book* van Donald E. Knuth.
- \TeX for beginners van ...
- An Introduction to \TeX van ...

De mathematische mode kent twee verschijningsvormen: tekstmode en displaymode. Mathematische expressies in tekstmode worden tussen \$ en \$ geplaatst.

```
De gemeente Hasselt beslaat een gebied van 42,05 \Square
  \Kilo \Meter. Bij een denkbeeldige cirkel met de Markt als
```

middelpunt M dan kan de diameter van de cirkel worden berekend met $\frac{1}{4}\pi r^2$.

Dit wordt:

De gemeente Hasselt beslaat een gebied van 42,05 km². Bij een denkbeeldige cirkel met de Markt als middelpunt M dan kan de diameter van de cirkel worden berekend met $\frac{1}{4}\pi r^2$.

De vele $\{ \}$ in $\frac{1}{4}\pi r^2$ zijn essentieel om operaties in de expressie te scheiden. Als de buitenste accolades worden weggelaten: $\frac{1}{4}\pi r^2$, wordt een ongewenst resultaat verkregen: $\frac{1}{4\pi r^2}$.

Displaymode begint met $\$$ en eindigt met $\$$.

Als u typt:

```

 $\int_0^1 x^2 dx$ 

```

krijgt u een expressie die op het midden van de pagina wordt 'gedisplayed'.

$$\int_0^1 x^2 dx$$

Als u de beide $\$$ uit dit voorbeeld vergelijkt met de eerdere voorbeelden dan valt op dat $\$$ en $\backslash\text{startformule} \dots \backslash\text{stopformule}$ een vergelijkbare functie hebben.

Het commando $\backslash\text{plaatsformule}[]$ zorgt voor de witruimte voor en na een formule en zorgt tevens voor het nummeren. De vierkante haken zijn optioneel en wordt gebruikt voor het verwijzen naar de formule en voor het aan- en uitzetten van nummeren.

$$y = x^2 \tag{7.3}$$

$$y = x^3 \tag{7.4}$$

$$y = x^4 \tag{7.5}$$

Formule 7.4 is als volgt ingevoerd:

```

\plaatsformule[middelste]
\startformule
y=x^3
\stopformule

```

Het label $[middelste]$ wordt gebruikt voor het verwijzen naar deze formule. Zo'n referentie wordt opgeroepen met $\backslash\text{in}\{formule\}[middelste]$.

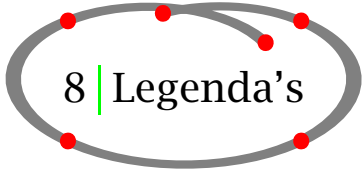
Indien nummering ongewenst is typt u:

`\plaatsformule[-]`

Het nummeren van formules wordt ingesteld met `\stelnummeren`. In deze handleiding is het nummeren ingesteld met `\stelnummeren[wijze=perhoofdstuk]`. Dit betekent dat het hoofdstuknummer voorafgaat aan het formulenummer en dat het nummeren van de formule bij ieder nieuw hoofdstuk wordt gereset. Uit oogpunt van consistentie wordt het nummeren van tabellen, figuren en formules met hetzelfde commando ingesteld. Het commando `\stelnummeren` dient dan ook in het instelgebied van uw invoerfile te staan.

Formules kunnen worden ingesteld met:

```
\stelformulesin[...=...]
```


De commando's `\startlegenda` ... `\stoplegenda` worden gebruikt om de legenda bij een formule in te voeren. Een opgemaakte formule en de bijbehorende legenda kunnen er bijvoorbeeld als volgt uitzien.

$$s = vt + \frac{1}{2}at^2 \tag{8.1}$$

- s = plaats m
- v = snelheid m/s
- t = tijd s
- a = versnelling m/s²

Daarvoor moet u het volgende invoeren:

```
\plaatsformule$$ s = v t + \frac{1}{2} a t^2 $$
\startlegenda
\leg s \ \ plaats      \ \ m      \ \
\leg v \ \ snelheid    \ \ m/s    \ \
\leg t \ \ tijd        \ \ s       \ \
\leg a \ \ versnelling \ \ m/s^2 \ \
\stoplegenda
```

Het commando `\leg` begint een nieuwe rij en `\\` is een kolomscheider. De laatste `\\` in iedere rij is essentieel. De spaties zijn optioneel en hebben geen effect op het gezette resultaat. De commando's worden echter snel verkeerd getypt en daarom is het gebruik van spaties ten behoeve van controle en het voorkomen van fouten geen overbodige luxe. Het advies luidt dan ook: probeer uw invoerfile zo leesbaar mogelijk te maken.

9

```
\startlegenda[.1.]\leg.2.\\.3.\\.4.\\\leg ... \stoplegenda
```

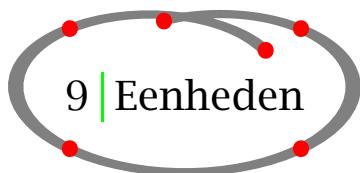
De eerste kolom van `\leg` wordt gebruikt voor symbolen en staat in de mathematische mode. De tweede kolom wordt gebruikt voor uitleg bij de symbolen of expressies en de derde kolom voor eenheden en dimensies. Omdat eenheden en dimensies gebruik maken van sub- en superscript is de derde kolom weer in mathematische mode, maar wordt de tekst gezet in het actuele (niet-mathematische) font.

In aanvulling op `legenda's` is er een vergelijkbaar commando voor het weergeven van gegevens die in een dergelijke formule kunnen worden ingevuld.

Het commando kan er bij het voorgaande voorbeeld als volgt uitzien:

```
\startgegeven
\geg snelheid    \\ v \\ 10~m/s  \\
\geg versnelling \\ a \\ - 3~m/s^2 \\
\geg tijd        \\ t \\ 3~s      \\
\stopgegeven
```

De twee laatste kolommen zijn weer in mathematische mode, waarbij de laatste kolom weer in een niet-mathematische font wordt weergegeven. De `~` zijn hier vereist omdat spaties in de mathematische mode worden genegeerd.

Om consistentie in het gebruik van eenheden en dimensies in een document af te dwingen kunt u uw eigen eenheden definiëren. Eenheden worden gedefinieerd in het instelgebied van uw invoerfile.

`CONTEXT` heeft een eigen module waarin nagenoeg alle SI-eenheden zijn opgenomen. Als de module `\gebruikmodule[eenheid]` geladen is, kunnen eenheden als volgt worden opgeroepen:

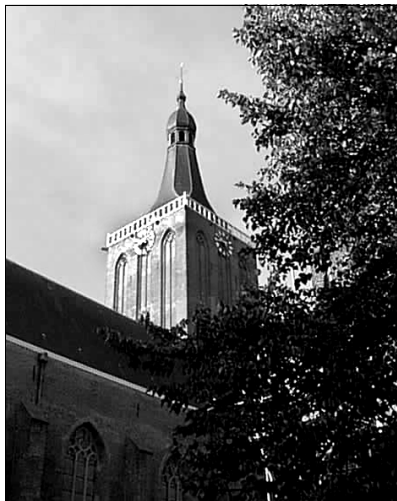
10 | Figuren

10

Foto's en figuren worden in uw document geplaatst met het volgende commando:

```
\plaatsfiguur  
[]  
[fig:kerk]  
{Stephanus Kerk.}  
{\naam{hass24g}}
```

Na verwerking wordt dit:

Figuur 10.1 Stephanus Kerk.

Het commando `\plaatsfiguur` zorgt voor nummering en verticale witruimte voor en na het figuur. Bovendien initieert het commando het floatmechanisme. Dit mechanisme zorgt ervoor dat de figuur blijft 'zweven' tot de meest optimale locatie in het document is gevonden. Meestal is dit verplaatsen van een figuur nodig, omdat figuren relatief groot zijn. Het floatmechanisme kan worden beïnvloed binnen het eerste hakenpaar.

Het commando `\plaatsfiguur` is een verbijzondering van het commando:

```
\plaatsblok[.1.][ref,..]{.2.}{.3.}
```

De mogelijke opties van `\plaatsfiguur` worden beschreven in tabel 10.1.

Optie	Betekenis
hier	plaats figuur bij voorkeur op deze locatie
forceer	negeer het floatmechanisme en plaats figuur
pagina	plaats figuur bovenaan volgende pagina
boven	plaats onderschrift boven de figuur
onder	plaats onderschrift onder de figuur
links	plaats figuur tegen de linkermarge
rechts	plaats figuur tegen de rechtermarge

Tabel 10.1 Opties in `\plaatsfiguur`.

Het tweede paar vierkante haken wordt gebruikt voor verwijzingen naar de figuur. U kunt naar dit figuur verwijzen door te typen:

```
\in{figuur}[fig:kerk]
```

De eerste accolades van `\plaatsfiguur` worden gebruikt voor de bijschrijft. Op die plaats kan iedere gewenste tekst worden ingevoerd. Indien u geen nummering of bijschrift wenst, typt u `{geen}`. Het label *figuur* wordt ingesteld met `\stelblokkopjes` in en het nummeren wordt ingesteld of hersteld met `\stelnummeren` in (zie paragraaf 37.1).

Het tweede paar accolades wordt gebruikt om externe figuurfiles aan te roepen of het figuur te definiëren.

In het volgende voorbeeld ziet u hoe `[Hasselt]` wordt gedefinieerd binnen het laatste accoladepaar en wordt de functie van `\plaatsfiguur{}{}` toegelicht.

```
\plaatsfiguur
  {Een omlijnd Hasselt.}
  {\omlijnd{\tfd Hasselt}}
```

Dit wordt:

Hasselt

Figuur 10.2 Een omlijnd Hasselt.

Meestal worden figuren opgemaakt of opgewerkt in pakketten als Corel Draw of Illustrator en PhotoShop. De figuren zijn dan beschikbaar als files. In combinatie met `TEXUTIL`

ondersteunt `CONTEXT` het `eps` fileformaat.³ U dient daarom de eventuele `tif`-files om te zetten naar `eps`. Voordat de invoerfile wordt verwerkt, heeft `CONTEXT` informatie nodig over de figuren, zoals fileformaat en dimensies. Deze informatie wordt verkregen door middel van het commando `\gebruikexternfiguur`.

In figuur 10.3 ziet u een foto en een opgemaakt plaatje in één figuur.

10

een bitmap foto

een vector plaatje

Figuur 10.3 Grachten in Hasselt.

U kunt deze figuur als volgt maken:

```
\gebruikexternfiguur
  [foto][hass03g]
  [type=tif,breedte=.4\tekstbreedte]

\gebruikexternfiguur
  [plaatje][gracht]
  [type=eps,breedte=.4\tekstbreedte]

\plaatsfiguur
  [hier,forceer]
  [fig:grachten]
  {Grachten in Hasselt.}
  \startcombinatie[2*1]
  {\foto}{een bitmap foto}
  {\plaatje}{een vector plaatje}
  \stopcombinatie
```

```
\gebruikexternfiguur[.1.][.2.][. . . . .]
```

³ Enkele `dvi` naar `ps` drivers ondersteunen ook het `tif` formaat. Deze handleiding is bijvoorbeeld geproduceerd met `DVIPSONE`.

Figuren

Het commando `\gebruikexternfiguur` heeft drie paren met vierkante haken. Het eerste paar bevat de logische naam van het figuur. Deze naam is optioneel en wordt bijvoorbeeld gebruikt als een figuur meer dan eens in een document wordt aangeroepen.

Het tweede paar bevat de filenaam (zonder extensie). Het derde paar geeft ruimte om het fileformaat te definiëren en enkele waarden bij de figuur in te stellen. In goed gestructureerde documenten staat `\gebruikexternfiguur` in het instelgebied van de invoerfile.

```
\startcombinatie[...] ... \stopcombinatie
```

De commando's `\startcombinatie ... \stopcombinatie` worden gebruikt voor het combineren van twee plaatjes in een figuur. Het aantal plaatjes wordt tussen de vierkante haakjes ingetypt. Wanneer de plaatjes onder elkaar moeten staan, typt u `[1*2]`. U kunt zich misschien voorstellen wat er gebeurt als u zes plaatjes combineert met `[3*2]` (`[h*v]`).

De voorbeelden hiervoor zijn eigenlijk al voldoende om goed geïllustreerde documenten te creëren. Soms is het echter wenselijk om figuur en tekst meer met elkaar te combineren. U kunt daarvoor gebruik maken van het commando:

```
\startbloktekst[.1.][ref]{.2.}{.3.} ... \stopblok
```

Het effect van:

```
\startfiguurtekst
[links]
[fig:inwoners]
{geen}
{\externfiguur[hass07g][type=tif,breedte=.5\zetbreedte,kader=aan]}
Het inwonersaantal van Hasselt heeft altijd
gevarieerd met de economische ontwikkelingen. De
Dedemsvaart werd bijvoorbeeld rond 1810 gegraven. Dit
kanaal loopt door Hasselt en de handel floreerde. De
populatie nam binnen 10 jaar toe met ongeveer 40%.
Tegenwoordig heeft de Dedemsvaart geen economische waarde
meer en zijn de grachten slechts een toeristische
attractie.
\stopfiguurtekst
```

wordt in de onderstaande figuur getoond.

Het inwonersaantal van Hasselt heeft altijd gevarieerd met de economische ontwikkelingen. De Dedemsvaart werd bijvoorbeeld rond 1810 gegraven. Dit kanaal loopt door Hasselt en de handel floreerde. De populatie nam binnen 10 jaar toe met ongeveer 40%. Tegenwoordig heeft de Dedemsvaart geen economische waarde meer en zijn de grachten slechts een toeristische attractie.

```
\externfiguur[...][...=...]
```

Het laatste paar accolades bevat het commando `\externfiguur`. Dit commando geeft u de vrijheid om met een figuur te doen wat u wilt. Het commando `\externfiguur` heeft twee paren van vierkante haken. Het eerste paar wordt gebruikt voor de filenaam van de figuur zonder extensie, het tweede voor het fileformaat en de dimensies. Het is niet moeilijk te voorspellen wat er gebeurt als u het volgende intypt:

```
\inmarge
  {\externfiguur
   [hass23g]
   [type=tif,
    breedte=\margebreedte,
    kader=aan]}
```

De opmaak van figuren wordt ingesteld met:

```
\stelplaatsblokkenin[...=...]
```

De nummering en de labels worden ingesteld met:

```
\stelblokkopjesin[...=...]
```

De beide commando's worden in het instelgebied van de invoerfile geplaatst en zijn geldig voor het totale document.

```
\stelplaatsblokkenin
  [plaats=rechts]
```

```
\stelblokkopjesin
  [plaats=boven,
   hoogte=.4\zethoogte,
   letter=vetschuin]
\plaatsfiguur
  {Een karakteristiek zicht op Hasselt.}
  {\externfiguur[hass18g][kader=aan]}
```

Figuur 10.4 *Een karakteristiek zicht op Hasselt.*

In het algemeen bestaat een tabel uit een aantal kolommen die onafhankelijk van elkaar zijn gecentreerd of links of rechts zijn uitgelijnd. Kolommen kunnen ook zijn uitgelijnd op de decimale komma. Koppen worden boven een of meerdere kolommen geplaatst en horizontale en verticale lijnen worden geheel of gedeeltelijk over de breedte van de tabel getrokken.

Dit schrijft Michael J. Wichura in zijn inleiding op de handleiding van `TABLE` (`TABLE` manual, 1988). Michael Wichura is tevens de auteur van de `TABLE`-macro's die `CONTEXT` gebruikt om

tabellen te zetten. Er zijn meerdere `CONTEXT`-macro's aan toegevoegd ten behoeve van consistente horizontale spatiering en om het opmaken van tabellen iets inzichtelijker te maken.⁴

Voor het plaatsen van de tabel wordt gebruik gemaakt van `\plaatstabel` dat ook weer een verbijzondering is van:

```
\plaatsblok[.1.][ref,...]{.2.}{.3.}
```

11

Verder wordt voor het plaatsen van de tabel gebruik gemaakt van:

```
\starttabel[...] ... \stoptabel
```

De definitie van een tabel zou er als volgt uit kunnen zien:

```
\plaatstabel[hier][tab:ships]{Schepen die Hasselt aandeden.}
\starttabel[|c|c|]
\HL
\NC \bf Jaar \NC \bf Aantal schepen \NC\SR
\HL
\NC 1645 \NC 450 \NC\FR
\NC 1671 \NC 480 \NC\MR
\NC 1676 \NC 500 \NC\MR
\NC 1695 \NC 930 \NC\LR
\HL
\stoptabel
```

Na verwerking ziet deze tabel er als volgt uit:

Jaar	Aantal schepen
1645	450
1671	480
1676	500
1695	930

Tabel 11.1 Schepen die Hasselt aandeden.

⁴ `CONTEXT` is gemaakt voor niet-technici in het `WYSIWYG`-tijdperk. Daarom is steeds gekozen voor begrijpelijke benamingen van commando's en zijn veel handelingen voorgedefinieerd om het programmeren in `TEX` overbodig te maken. Mede daardoor is ook het opmaken van tabellen iets eenvoudiger geworden.

Het eerste commando `\plaatstabel` heeft dezelfde functie als `\plaatsfiguur`. Het draagt zorg voor verticale spatiering en tabelnummering. Het floatmechanisme wordt geïnitieerd en de tabel komt uiteindelijk op de meest optimale plaats in het document terecht.

De tabelinhoud wordt tussen het `\starttabel` \dots `\stoptabel` paar ingevoerd. Tussen vierkante haken achter `\starttabel` wordt het tabelformaat gedefinieerd met formaataanduidingen en gescheiden door kolomscheiders `|` (zie tabel 11.2).

Aanduiding	Betekenis
<code> </code>	kolomscheider
<code>c</code>	centreer
<code>l</code>	links uitlijnen
<code>r</code>	rechts uitlijnen
<code>s<n></code>	spatie tussen kolommen op waarde $n = 0, 1, 2$
<code>w<></code>	kolombreedte

Tabel 11.2 Tabel formaataanduidingen.

In aanvulling op formaataanduidingen zijn er formaatcommando's. Tabel 11.3 toont een aantal essentiële commando's.

Commando	Betekenis
<code>\JustLeft</code>	links uitlijnen en negeer kolomindeling
<code>\JustRight</code>	rechts uitlijnen en negeer kolomindeling
<code>\JustCenter</code>	centreer en negeer kolomindeling
<code>\SetTableToWidth{}</code>	specificeer tabelbreedte
<code>\use{n}</code>	gebruik de ruimte over van n kolommen

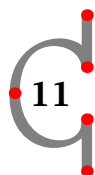
Tabel 11.3 Tabel formaatcommandos.

In de voorbeelden die u tot nu toe heeft gezien zijn een aantal `CONTEXT` tabelcommando's toegepast. Deze commando's zijn ietwat langer dan de originele commando's, maar zijn minder cryptisch en dragen zorg voor veel tabeltypografie. In tabel 11.4 is een overzicht gegeven van deze commando's.

De tabellen en hun definitie worden hieronder getoond. Voor meer uitleg en voorbeelden van geavanceerde tabellen kunt u de `TABLE` manual van M.J. Wichura raadplegen.

```
\plaatstabel
[hier, forceer]
```

Tabellen

Commando		Betekenis
<code>\NR</code>	next row	maak rij, geen aanpassing verticale witruimte
<code>\FR</code>	first row	maak rij, aanpassing bovenruimte
<code>\LR</code>	last row	maak rij, aanpassing onderruimte
<code>\MR</code>	mid row	maak rij, aanpassing boven- en onderruimte
<code>\SR</code>	separate row	maak rij, aanpassing boven- en onderruimte
<code>\VL</code>	vertical line	maak een verticale lijn tot de volgende kolom
<code>\NC</code>	next column	ga naar de volgende kolom
<code>\HL</code>	horizontal line	maak een horizontale lijn
<code>\DL</code>	division line*	maak een horizontale lijn over de kolombreedte
<code>\DL[n]</code>	division line*	maak een horizontale lijn over <i>n</i> kolommen
<code>\DC</code>	division column*	maak een spatie over de breedte van de kolom
<code>\DR</code>	division row*	maak een rij, aanpassing onder- en bovenruimte
<code>\LOW{tekst}</code>	—	verlaag <i>tekst</i>
<code>\TWO, \THREE</code> etc.	—	gebruik ruimte over <i>twee, drie</i> kolommen

* `\DL`, `\DC` en `\DR` worden in combinatie gebruikt.

Tabel 11.4 `CONTEXT` tabel formaatcommando's.

```
[tab:effect van commandos]
{Effect van formaatcommandos.}
\startcombinatie[2*1]%
{\starttabel[|c|c|]%
  \HL
  \VL \bf Jaar \VL \bf Inwoners \VL\SR
  \HL
  \VL 1675 \VL ~428 \VL\FR
  \VL 1795 \VL 1124 \VL\MR
  \VL 1880 \VL 2405 \VL\MR
  \VL 1995 \VL 7408 \VL\LR
  \HL
  \stoptabel}
{standaard}
{\starttabel[|c|c|]%
  \HL
  \VL \bf Jaar \VL \bf Inwoners \VL\NR
  \HL
  \VL 1675 \VL ~428 \VL\NR
  \VL 1795 \VL 1124 \VL\NR
  \VL 1880 \VL 2405 \VL\NR
  \VL 1995 \VL 7408 \VL\NR
  \HL
  \stoptabel}
```

Tabellen

```
{alleen \type{\NR}}
\stopcombinatie
```

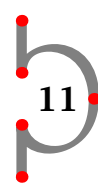
In het bovenstaande voorbeeld worden in de eerste tabel \SR, \FR, \MR en \LR gebruikt. Deze commando's zorgen voor een correcte interlinie. Zoals u hieronder kunt zien, zorgt \NR alleen maar voor een nieuwe rij.

Jaar	Inwoners
1675	428
1795	1124
1880	2405
1995	7408

standaard

Jaar	Inwoners
1675	428
1795	1124
1880	2405
1995	7408

alleen \NR

Tabel 11.5 Effect van formaatcommandos.

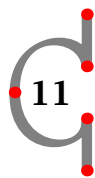
In het voorbeeld hieronder worden voorbeelden van het instellen van kolomspatiëring door middel van s0 en s1 aanduidingen getoond.

```
\plaatstabel
[hier,forceer]
[tab:inwoneraantallen]
{Effect van formaataanduidingen.}
\startcombinatie[3*2]
{\starttabel[|c|c|]
\HL
\VL \bf Jaar \VL \bf Inwoners \VL\SR
\HL
\VL 1675 \VL ~428 \VL\FR
\VL 1795 \VL 1124 \VL\MR
\VL 1880 \VL 2405 \VL\MR
\VL 1995 \VL 7408 \VL\LR
\HL
\stoptabel}
{standaard}
{\starttabel[s0 | c | c |]
\HL
\VL \bf Jaar \VL \bf Inwoners \VL\SR
\HL
\VL 1675 \VL ~428 \VL\FR
\VL 1795 \VL 1124 \VL\MR
\VL 1880 \VL 2405 \VL\MR
```

Tabellen

```
\VL 1995 \VL 7408 \VL\LR
\HL
\stoptabel}
{\type{s0}}
{\starttabel[| s0 c | c |]
\HL
\VL \bf Jaar \VL \bf Inwoners \VL\SR
\HL
\VL 1675 \VL ~428 \VL\FR
\VL 1795 \VL 1124 \VL\MR
\VL 1880 \VL 2405 \VL\MR
\VL 1995 \VL 7408 \VL\LR
\HL
\stoptabel}
{\type{s0} in kolom~1}
{\starttabel[| c | s0 c |]
\HL
\VL \bf Jaar \VL \bf Inwoners \VL\SR
\HL
\VL 1675 \VL ~428 \VL\FR
\VL 1795 \VL 1124 \VL\MR
\VL 1880 \VL 2405 \VL\MR
\VL 1995 \VL 7408 \VL\LR
\HL
\stoptabel}
{\type{s0} in kolom~2}
{\starttabel[s1 | c | c |]
\HL
\VL \bf Jaar \VL \bf Inwoners \VL\SR
\HL
\VL 1675 \VL ~428 \VL\FR
\VL 1795 \VL 1124 \VL\MR
\VL 1880 \VL 2405 \VL\MR
\VL 1995 \VL 7408 \VL\LR
\HL
\stoptabel}
{\type{s1}}
{}
{}
\stopcombinatie
```

Na verwerking zullen de tabellen er als volgt uitzien.

Tabellen

Jaar	Inwoners
1675	428
1795	1124
1880	2405
1995	7408

standaard

Jaar	Inwoners
1675	428
1795	1124
1880	2405
1995	7408

s0

Jaar	Inwoners
1675	428
1795	1124
1880	2405
1995	7408

s0 in kolom 1

Jaar	Inwoners
1675	428
1795	1124
1880	2405
1995	7408

s0 in kolom 2

Jaar	Inwoners
1675	428
1795	1124
1880	2405
1995	7408

s1

Tabel 11.6 Effect van formaataanduidingen.

De standaard tabel heeft een kolomspatiëring van $s2$.

Kolommen worden vaak gescheiden door een verticale lijn en rijen door middel van een horizontale lijn.

```
\plaatstabel
[hier,forceer]
[tab:divisions]
{Effect of options.}
\starttabel[|c|c|c|]
\NC Steenwijk \NC Zwartsluis \NC Hasselt \NC\S\R
\DC \DL \DC \DR
\NC Zwartsluis \VL Hasselt \VL Steenwijk \NC\S\R
\DC \DL \DC \DR
\NC Hasselt \NC Steenwijk \NC Zwartsluis \NC\S\R
\stoptabel
```

Steenwijk	Zwartsluis	Hasselt
Zwartsluis	Hasselt	Steenwijk
Hasselt	Steenwijk	Zwartsluis

Tabel 11.7 Effect of options.

Een zinnvoller voorbeeld vindt u hieronder.

Tabellen

```

\plaatstabel
[hier,forceer]
[tab:voorbeeldcontextcommandos]
{Effect van \CONTEXT||formaatcommando's.}
\starttabel[|c|c|c|c|]
\HL
\VL \FIVE \JustCenter{Gemeenteraadsverkiezingen 1994} \VL\SR
\HL
\VL \LOW{Partij} \VL \THREE{Districten} \VL \LOW{Totaal} \VL\SR
\DC \DL[3] \DC \DR
\VL \VL 1 \VL 2 \VL 3 \VL \VL\SR
\HL
\VL PvdA \VL 351 \VL 433 \VL 459 \VL 1243 \VL\FR
\VL CDA \VL 346 \VL 350 \VL 285 \VL ~981 \VL\MR
\VL VVD \VL 140 \VL 113 \VL 132 \VL ~385 \VL\MR
\VL HKV/RPF/SGP \VL 348 \VL 261 \VL 158 \VL ~767 \VL\MR
\VL GPV \VL 117 \VL 192 \VL 291 \VL ~600 \VL\LR
\HL
\stoptabel

```

In de laatste kolom wordt een ~ gebruikt om een viercijferig getal te simuleren. Het ~ heeft de breedte van een cijfer.

Gemeenteraadsverkiezingen 1994				
Partij	Districten			Totaal
	1	2	3	
PvdA	351	433	459	1243
CDA	346	350	285	981
VVD	140	113	132	385
HKV/RPF/SGP	348	261	158	767
GPV	117	192	291	600

Tabel 11.8 Effect van CONTEXT-formaatcommando's.

Soms worden tabellen te groot en is het wenselijk het korps of de rij- en kolomspatiëring aan te passen. Dergelijke aanpassingen worden gedaan met:

```
\steltabellenin[...=...]
```

Tabellen

```

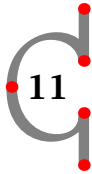
\plaatstabel
[hier,forceer]
[tab:steltabellenin]
{Gebruik van \type{\steltabellenin}.}
\startcombinatie[1*3]
{\steltabellenin[korps=10pt]
\starttabel[|c|c|c|c|c|c|]
\HL
\VL \use6 \JustCenter{Afname van rijkdom in guldens (Df1)} \VL\SR
\HL
\VL Year \VL 1.000--2.000
\VL 2.000--3.000
\VL 3.000--5.000
\VL 5.000--10.000
\VL over 10.000 \VL\SR

\HL
\VL 1675 \VL 22 \VL 7 \VL 5 \VL 4 \VL 5 \VL\FR
\VL 1724 \VL ~4 \VL 4 \VL -- \VL 4 \VL 3 \VL\MR
\VL 1750 \VL 12 \VL 3 \VL 2 \VL 2 \VL -- \VL\MR
\VL 1808 \VL ~9 \VL 2 \VL -- \VL -- \VL -- \VL\LR
\HL
\stoptabel}
{\tt korps=10pt}
{\steltabellenin[korps=8pt]
\starttabel[|c|c|c|c|c|c|]
\HL
\VL \use6 \JustCenter{Afname van rijkdom in guldens (Df1)} \VL\SR
\HL
\VL Year \VL 1.000--2.000
\VL 2.000--3.000
\VL 3.000--5.000
\VL 5.000--10.000
\VL over 10.000 \VL\SR

\HL
\VL 1675 \VL 22 \VL 7 \VL 5 \VL 4 \VL 5 \VL\FR
\VL 1724 \VL ~4 \VL 4 \VL -- \VL 4 \VL 3 \VL\MR
\VL 1750 \VL 12 \VL 3 \VL 2 \VL 2 \VL -- \VL\MR
\VL 1808 \VL ~9 \VL 2 \VL -- \VL -- \VL -- \VL\LR
\HL
\stoptabel}
{\tt korps=8pt}

```

Tabellen

11

```
{\steltabellenin[korps=6pt, afstand=klein]
\starttabel[|c|c|c|c|c|c|]
\HL
\VL \use6 \JustCenter{Afname van rijkdom in guldens (Df1)} \VL\SR
\HL
\VL Year \VL 1.000--2.000
        \VL 2.000--3.000
        \VL 3.000--5.000
        \VL 5.000--10.000
        \VL over 10.000 \VL\SR
\HL
\VL 1675 \VL 22 \VL 7 \VL 5 \VL 4 \VL 5 \VL\FR
\VL 1724 \VL ~4 \VL 4 \VL -- \VL 4 \VL 3 \VL\MR
\VL 1750 \VL 12 \VL 3 \VL 2 \VL 2 \VL -- \VL\MR
\VL 1808 \VL ~9 \VL 2 \VL -- \VL -- \VL -- \VL\LR
\HL
\stoptabel}
{\tt korps=6pt, afstand=klein}
\stopcombinatie
```

U kunt tevens de tabel als geheel instellen met:

```
\stelplaatsblokkenin[...=...]
```

De nummering en de labels worden ingesteld met:

```
\stelblokkopjesin[...=...]
```

De genoemde commando's worden in het instelgebied van de invoerfile geplaatst.

```
\stelplaatsblokkenin[plaats=links]
\stelblokkopjesin[letter=vetschuin]
\plaatstabel{Openingstijden bibliotheek.}
\starttabel[|c|c|]
\HL
\VL \bf Dag \VL \use2 \bf Openingstijden \VL\SR
\HL
\VL Maandag \VL 14.00 -- 17.30 \VL 18.30 -- 20.30 \VL\FR
\VL Dinsdag \VL \VL \VL\MR
\VL Woensdag \VL 10.00 -- 12.00 \VL 14.00 -- 17.30 \VL\MR
```

Paragraaf opmaak

Afname van rijkdom in guldens (Dfl)					
Year	1.000-2.000	2.000-3.000	3.000-5.000	5.000-10.000	over 10.000
1675	22	7	5	4	5
1724	4	4	-	4	3
1750	12	3	2	2	-
1808	9	2	-	-	-

korps=10pt

Afname van rijkdom in guldens (Dfl)					
Year	1.000-2.000	2.000-3.000	3.000-5.000	5.000-10.000	over 10.000
1675	22	7	5	4	5
1724	4	4	-	4	3
1750	12	3	2	2	-
1808	9	2	-	-	-

korps=8pt

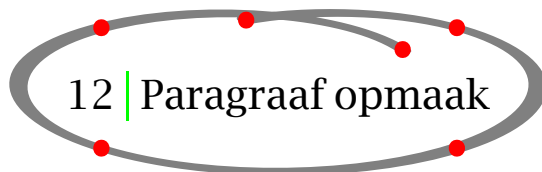
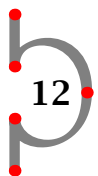
Afname van rijkdom in guldens (Dfl)					
Year	1.000-2.000	2.000-3.000	3.000-5.000	5.000-10.000	over 10.000
1675	22	7	5	4	5
1724	4	4	-	4	3
1750	12	3	2	2	-
1808	9	2	-	-	-

korps=6pt, afstand=klein

Tabel 11.9 Gebruik van \steltabellenin.

```

\VL Donderdag \VL 14.00 -- 17.30 \VL 18.30 -- 20.30 \VL\MR
\VL Vrijdag \VL 14.00 -- 17.30 \VL \VL\MR
\VL Zaterdag \VL 10.00 -- 12.30 \VL \VL\LR
\HL
\stoptabel
    
```


In sommige situaties is het noodzakelijk om informatie in een dusdanige vorm te geven dat deze overzichtelijker wordt weergegeven.

Dag	Openingstijden	
Maandag	14.00 - 17.30	18.30 - 20.30
Dinsdag		
Woensdag	10.00 - 12.00	14.00 - 17.30
Donderdag	14.00 - 17.30	18.30 - 20.30
Vrijdag	14.00 - 17.30	
Zaterdag	10.00 - 12.30	

Tabel 11.10 *Openingstijden bibliotheek.*

12

```
\definieeralineas[...][...=...]
```

```
\stelalineasin[.1.][.2.][...=...]
```

In het onderstaande voorbeeld wordt getoond hoe alineas die uit meerdere regels bestaan, naast elkaar kunnen worden geplaatst.

```
\definieeralineas
  [mijnpar][n=3,voor={\blanko},na={\blanko}]

\stelalineasin
  [mijnpar][1][breedte=.1\tekstbreedte,letter=vet]
\stelalineasin
  [mijnpar][2][breedte=.4\tekstbreedte]

\startmijnpar
1252
\mijnpar
Hasselt verkrijgt stadsrechten van bisschop Hendrik van
Vianden.
\mijnpar
Hendrik van Vianden werd door andere steden onder druk gezet
om de stadsrechten niet te verlenen. Het kostte Hasselt veel
tijd om de bisschop te overtuigen. Nadat Hasselt de bisschop
had gesteund bij een kleine oorlog tegen de Drenten werden
de stadsrechten verleend.
\stopmijnpar

\startmijnpar
```

1350

`\mijnpar`

Hasselt treedt toe tot het Hanzepact om haar internationale handel te beschermen.

`\mijnpar`

Het Hanzepact was van groot belang voor de handelaren van Hasselt. Goederen werden in die dagen door iedere stad, op iedere hoofdstraat en bij iedere rivieroversteekplaats apart belast. Belastingvrije routes door heel Europa was een van de voordelen van het lidmaatschap. Hasselt is altijd een van de kleinere leden van het pact geweest.

`\stopmijnpar`

Na het definiëren van een alinea met `\definieeralineas` kan de layout van de alinea met `\stelalineasin` worden vastgelegd. Vervolgens kan iedere alinea worden begonnen met `\start...` en `\stop...`. Een nieuwe alinea begint telkens met de naam van de gedefinieerde alinea, in dit geval `\mijnpar`.

1252	Hasselt verkrijgt stadsrechten van bisschop Hendrik van Vianden.	Hendrik van Vianden werd door andere steden onder druk gezet om de stadsrechten niet te verlenen. Het kostte Hasselt veel tijd om de bisschop te overtuigen. Nadat Hasselt de bisschop had gesteund bij een kleine oorlog tegen de Drenten werden de stadsrechten verleend.
1350	Hasselt treedt toe tot het Hanzepact om haar internationale handel te beschermen.	Het Hanzepact was van groot belang voor de handelaren van Hasselt. Goederen werden in die dagen door iedere stad, op iedere hoofdstraat en bij iedere rivieroversteekplaats apart belast. Belastingvrije routes door heel Europa was een van de voordelen van het lidmaatschap. Hasselt is altijd een van de kleinere leden van het pact geweest.

Een tweede voorbeeld van het herinrichten van alineas vindt u hieronder.

```
\definieeralineas[chempar][n=3,voor=,na=,afstand=1em]
```

```
\stelalineasin[chempar][1][breedte=.12\tekstbreedte]
```

```
\stelalineasin[chempar][2][breedte=.4\tekstbreedte]
```

```
\startchempar
```

Kalkoven

Paragraaf opmaak

```
\chempar
```

Hasselt heeft zijn eigen kalkovens. Deze werden in 1504 gebouwd en produceerden kalk tot 1956. Tegenwoordig vormen de ovens een toeristische attractie.

```
\chempar
```

```
\chemie{CaCO_3,~,GIVES,~,CaO,~,+,~,CO_2}
```

```
\stopchempar
```

Dit komt er ongeveer als volgt uit te zien:

Kalkoven Hasselt heeft zijn eigen kalkovens. $\text{CaCO}_3 \rightarrow \text{CaO} + \text{CO}_2$
Deze werden in 1504 gebouwd en produceerden kalk tot 1956. Tegenwoordig vormen de ovens een toeristische attractie.

Er is tevens een verkorte schrijfwijze beschikbaar:

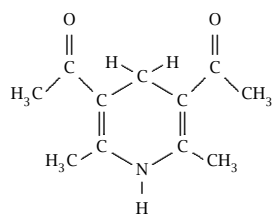
```
\chempar Kalkoven
```

```
\\ Hasselt heeft zijn eigen kalkovens. Deze werden in  
1504 gebouwd en produceerden kalk tot 1956.  
Tegenwoordig vormen de ovens een touristische  
attractie.
```

```
\\ \chemie{CaCO_3,~,GIVES,~,CaO,~,+,~,CO_2} \\
```

De `\\` worden als kolomscheider gebruikt en zijn essentieel.

De chemische module wordt toegelicht in een andere handleiding, omdat lang niet iedereen in chemie is geïnteresseerd. Chemische structuren zien er overigens wel heel indrukwekkend uit.

Verbinding A

CONTEXT maakt gebruik van de PICTEX macros van M.J. Wichura om deze structuren te tekenen. Hoewel de chemische module slechts uit twee commando's bestaat, is er wel enige oefening nodig om de juiste resultaten te verkrijgen. De invoer voor de formule ziet er als volgt uit:

```
\plaatsformule[-]
```

```
\startformule
```


Kolommen

```
\startchemie[schaal=klein,breedte=passend,boven=3000,onder=3000]
  \chemie[SIX,SB2356,DB14,Z2346,SR3,RZ3,-SR6,+SR6,-RZ6,+RZ6]
    [C,N,C,C,H,H,H]
  \chemie[PB:Z1,ONE,ZO,DIR8,ZO,SB24,DB7,Z27,PE][C,C,CH_3,0]
  \chemie[PB:Z5,ONE,ZO,DIR6,ZO,SB24,DB7,Z47,PE][C,C,H_3C,0]
  \chemie[SR24,RZ24][CH_3,H_3C]
  \bottext{Verbinding A}
\stopchemie
\stopformule
```


Eenvoudige recht-toe recht-aan tekst kan in kolommen worden gezet. Als u het tekstfragment vooraf laat gaan door `\startkolommen` en afsluit met `\stopkolommen` wordt alles er tussenin in het opgegeven aantal kolommen gezet.

```
\startkolommen[...,.=...,.] ... \stopkolommen
```

```
\startkolommen[n=3,tolerantie=zeersoepel]
\switchnaarkorps[9pt]
```

Hasselt is een oude Hanzestad ongeveer 12 km ten noorden van Zwolle aan de rivier het Zwartewater.

De stad heeft een lange historie sinds het verkrijgen van de stadrechten in 1252. Herinneringen aan die rijke historie zijn terug te vinden in de monumenten die nog steeds het gezicht van het centrum van Hasselt bepalen.

De Sint Stephanuskerk domineert het aanzien van Hasselt. Het is een laat|gothische kerk die dateert uit 1479 met een magnifiek orgel. Het voormalige stadhuis staat op de Markt. Gebouwd tussen 1500 en 1550 herbergt het een grote collectie wapens, waaronder de grootste collectie haakbussen in de wereld.

Verder is er een korenmolen 'De Zwaluw' te vinden die

dateert uit 1748 en de 'Stenendijk', een unieke gemetselde dijk. Ook kunt u de nog steeds werkende kalkovens bezichtigen.

Het stadscentrum met de vestingwerken, het Van Stolkspark en de druk bezochte kades nodigen uit voor een wandeling.

Het gebied rond Hasselt moet ook worden genoemd. In de winter huizen in de nabijgelegen polder Mastenbroek duizenden ganzen. In de zomer groeit aan de oevers van het Zwartewater de zeldzame Kievitsbloem. Als u die gaat bekijken, komt u langs plaatsjes als Genne, Streukel en Cellemuiden. Ideaal voor een wandel- of fietstocht.

Hasselt is ook een belangrijk watersportcentrum. De meren van noord||west Overijssel, de IJssel, de Overijsselse Vecht en de randmeren zijn goed bereikbaar vanuit de jachthaven 'De Molenwaard'. Zeilen, vissen, zwemmen en kanoën zijn sporten die in Hasselt goed kunnen worden beoefend.

Jaarlijks keren bepaalde festiviteiten terug. Zo is er aan het eind van de maand augustus het Eui||festival.

\stopkolommen

Het resultaat is een drie-koloms tekst. Ten behoeve van het uitlijnen wordt het afbreek-mechanisme ingesteld met tolerantie=zeersoepel.

Hasselt is een oude Hanzestad ongeveer 12 km ten noorden van Zwolle aan de rivier het Zwartewater.

De stad heeft een lange historie sinds het verkrijgen van de stadrechten in 1252. Herinneringen aan die rijke historie zijn terug te vinden in de monumenten die nog steeds het gezicht van het centrum van Hasselt bepalen.

De Sint Stephanuskerk domineert het aanzien van Hasselt. Het is een laat-gothische kerk die dateert uit 1479 met een magnifiek orgel. Het voormalige stadhuis staat op de

Markt. Gebouwd tussen 1500 en 1550 herbergt het een grote collectie wapens, waaronder de grootste collectie haakbussen in de wereld.

Verder is er een korenmolen 'De Zwaluw' te vinden die dateert uit 1748 en de 'Stenendijk', een unieke gemetselde dijk. Ook kunt u de nog steeds werkende kalkovens bezichtigen.

Het stadscentrum met de vestingwerken, het Van Stolkspark en de druk bezochte kades nodigen uit voor een wandeling.

Het gebied rond Hasselt moet ook worden genoemd. In de winter huizen in de nabijgelegen polder Mastenbroek duizenden ganzen. In de zomer groeit aan de oevers van het Zwartewater de zeldzame Kievitsbloem. Als u die gaat bekijken, komt u langs plaatsjes als Genne, Streukel en Cellemuiden. Ideaal voor een wandel- of fietstocht.

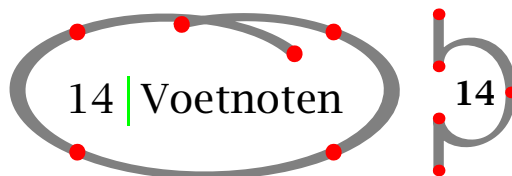
Hasselt is ook een belangrijk watersportcentrum. De meren van noord-west Overijssel, de IJssel, de Overijsselse Vecht en de randmeren zijn goed bereikbaar vanuit de jachthaven 'De Molenwaard'. Zeilen, vis-

Voetnoten

sen, zwemmen en kanoën zijn Jaarlijks keren bepaalde festi- het Eui-festival.
sporten die in Hasselt goed viteiten terug. Zo is er aan het
kunnen worden beoefend. eind van de maand augustus

Indien mogelijk kan een kolom worden afgedwongen met `\kolom`. Het instellen van kolommen gebeurt met:

```
\stelkolommenin[...]=...]
```


Indien u een tekst wilt annoteren met voetnoten gebruikt u `\voetnoot`. Het commando ziet er als volgt uit:

```
\voetnoot[ref]{...}
```

De vierkante haken zijn optioneel en bedoeld voor een logische naam waarmee het voetnootnummer meerdere malen kan worden opgeroepen. De accolades bevatten de tekst die in de voetnoot moet worden weergegeven.

Een voetnootnummer kan worden opgeroepen met:

```
\noot[ref]
```

Indien u de onderstaande tekst heeft ingevoerd:

De Hanze was een laat||middeleeuws commercieel verbond van steden in het Noorden en rond de Baltische Zee. Het verbond werd gesloten voor het bevorderen en de bescherming van de handel van haar leden.\voetnoot[oorlog]{Dit was de bron van veel jaloezie tussen steden onderling en veroorzaakte menige oorlog.} In de Hanzeperiode werd levendig gehandeld in hout, wol, metaal, stoffen, zout, wijn en bier. De handel

veroorzaakte grote groei in de Hanzesteden\voetnoot{Hasselt was ook zo'n stad.} en het lokte vele oorlogen uit.\noot[oorlog]

Krijgt u:

De Hanze was een laat-middeleeuws commercieel verbond van steden in het Noorden en rond de Baltische Zee. Het verbond werd gesloten voor het bevorderen en de bescherming van de handel van haar leden.⁵ In de Hanzeperiode werd levendig gehandeld in hout, wol, metaal, stoffen, zout, wijn en bier. De handel veroorzaakte grote groei in de Hanzesteden⁶ en het lokte vele oorlogen uit.⁵

Het nummeren van voetnoten gebeurt automatisch. De wijze van weergave van voetnoten wordt ingesteld met het commando:

15

```
\stelvoetnotenin[...]=...]
```

15 | Definities

Om definities, begrippen en concepten enigszins consistent weer te geven, wordt gebruik gemaakt van:

```
\doordefinieren[...][...]=...]
```

Bijvoorbeeld:

```
\doordefinieren
  [concept]
  [plaats=aanelkaar,kopletter=vet,breedte=ruim]

\concept{Hasselter juffer} Een traditioneel koekje van
besuikerd bladerdeeg. Erg zoet en erg lekker. Vergelijkbaar
met het Arnhemse meisje (krakeling). \par
```

⁵ Dit was de bron van veel jaloezie tussen steden onderling en veroorzaakte menige oorlog.

⁶ Hasselt was ook zo'n stad.

Een dergelijke definitie wordt als volgt weergegeven:

Hasselter juffer Een traditioneel koekje van besuikerd bladerdeeg. Erg zoet en erg lekker. Vergelijkbaar met het Arnhemse meisje (krakeling).

Maar het is ook mogelijk om een andere vormgeving te kiezen:

Hasselter bitter

Een sterk alcoholische drank (tot 40%) gemengd met kruiden om een specifieke smaak te verkrijgen. Het wordt verkocht in een stenen kruik en dient koud te worden geserveerd.

Euifeest Een hooifeest om het einde van een periode van hard werken af te sluiten. De festiviteiten vinden in de derde week van augustus plaats.

Indien de definitie uit meer dan een alinea bestaat kunt u `\start... \stop...` gebruiken.

```
\doordefinieren
 [concept]
 [plaats=rechts,
  kopletter=vet,
  breedte=ruim]
```

```
\startconcept{Euifeest}
 Een hooifeest om een periode van hard werken af te sluiten.
 Het feest vindt plaats aan het eind van augustus en duurt
 een week.
```

```
 De stad wordt volledig versierd en verlicht en dit heeft
 Hasselt de bijnaam {\em Lichtstad van het Noorden} gegeven.
 Het feest eindigt in een traditionele braderie.
```

```
\stopconcept
```

Dit wordt:

Een hooifeest om een periode van hard werken af te sluiten. Het feest vindt plaats aan het eind van augustus en duurt een week. **Euifeest**

De stad wordt volledig versierd en verlicht en dit heeft Hasselt de bijnaam *Lichtstad van het Noorden* gegeven. Het feest eindigt in een traditionele braderie.

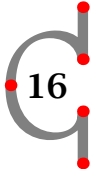
De vormgeving kan worden vastgelegd binnen het tweede paar van vierkante haken in `\doordefinieren[][]`. Meestal wordt dit echter gedaan met het commando:

```
\steldoordefinierenin[...][...=...]
```

16 | Genummerde definities

Met `\doornummeren` worden tekstelementen als opmerkingen en vragen (antwoorden) gedefinieerd. Genummerde opmerkingen worden verkregen door:

```
\doornummeren[...1...][.2.][...=...]
```


Bijvoorbeeld:

```
\doornummeren
[opmerking]
[plaats=boven,
tekst=Opmerking,
tussen=\blanko,
na=\blanko]
```

Na definitie zijn de commando's `\opmerking`, `\subopmerking`, `\resetopmerking` en `\volgendeopmerking` beschikbaar. Opmerkingen worden nu als volgt ingevoerd:

`\opmerking` Aan het begin van de middeleeuwen was Hasselt een bedevaartsoord. De zogenaamde `{\em Heilige Stede}` werd afgebroken gedurende de reformatie. Na 300 jaar werd in 1930 de `{\em Heilige Stede}` weer heropend.

`\subopmerking` Tegenwoordig is de `{\em Heilige Stede}` gesloten en is slechts eens per jaar geopend tijdens een kerkdienst in de open lucht.

Opmerking 1

Aan het begin van de middeleeuwen was Hasselt een bedevaartsoord. De zogenaamde *Heilige Stede* werd afgebroken gedurende de reformatie. Na 300 jaar werd in 1930 de *Heilige Stede* weer heropend.

Opmerking 1.1

Tegenwoordig is de *Heilige Stede* gesloten en is slechts eens per jaar geopend tijdens een kerkdienst in de open lucht.

Genummerde definities

U kunt het nummeren herstellen `\resetopmerking` of `\resetsubopmerking` of ophogen met `\volgendeopmerking` of `\volgendesubopmerking`. Normaal gebeurt dit automatisch per hoofdstuk.

De layout van genummerde definities wordt ingesteld met `\doornummeren` of met:

```
\steldoornummerenin[...][...=...]
```

De layout van `\opmerking` en `\subopmerking` uit het voorbeeld kan worden ingesteld met:

```
\steldoornummerenin[opmerking][kopletter=vet]
\steldoornummerenin[subopmerking][kopletter=schuin]
```

Indien een nummer niet nodig is, typt u:

```
\opmerking[-]
```

In het geval dat een tekstelement uit meerdere alineas bestaat, moet het commando-paar `\startopmerking ... \stopopmerking` worden gebruikt. Dit commando-paar is beschikbaar na definitie van **Opmerking** met `\doornummeren[opmerking]`.

Een langere definitie zou er als volgt uit kunnen zien:

```
\doordefinieren
[concept]
[plaats=rechts,
kopletter=vet,
breedte=ruim]
```

```
\startconcept{Euifeest}
```

Een hooifeest om een periode van hard werken af te sluiten. Het feest vindt plaats aan het eind van augustus en duurt een week.

De stad wordt volledig versierd en verlicht en dit heeft Hasselt de bijnaam `\em Lichtstad van het Noorden` gegeven. Het feest eindigt in een traditionele braderie.

```
\stopconcept
```

Opmerking 1

Aan het begin van de middeleeuwen was Hasselt een bedevaartsoord. De zogenaamde *Heilige Stede* werd afgebroken gedurende de reformatie. Na 300 jaar werd in 1930 de *Heilige Stede* weer heropend.

Tegenwoordig is de *Heilige Stede* gesloten en slechts eens per jaar geopend tijdens een kerkdienst in de open lucht.

Tekst kan met `\omlijnd` worden `omlijnd`. Het commando ziet er als volgt uit:

```
\omlijnd[...=...]{...}
```

De vierkante haken zijn optioneel en bevatten de instellingen. De accolades bevatten de te omlijnen tekst.

```
\omlijnd[hoogte=3em,breedte=passend]{Dit is een grote box}
```

Dit wordt:

Dit is een grote box

Een ander voorbeeld van `\omlijnd` met de instellingen wordt hieronder getoond.

```
\stelkleurenin  
  [status=start]  
\regellinks  
  {\omlijnd[breedte=passend]{Inwoners van Hasselt}}  
\regelmidden  
  {\omlijnd[hoogte=1.5cm,kader=uit]{hebben een}}  
\regelrechts  
  {\omlijnd[achtergrond=raster]{historische achtergrond}}
```

Dit leidt tot:

Inwoners van Hasselt

hebben een

historische achtergrond

Het `\omlijnd`-commando is zeer geavanceerd en wordt in zeer veel macro's ingezet. Het commando wordt ingesteld met:


```
\stelomlijndin[...]=...]
```

18 | Omlijnde paragrafen

Voor het omkaderen van complete alinea's wordt het volgende commando-paar gebruikt:

```
\startkadertekst[...][...]=...] ... \stopkadertekst
```

```
\definieerplaatsblok[intermezzo]
```

```
\plaatsintermezzo[hier][blok:brug]{Een intermezzo.}
```

```
\startkadertekst[breedte=.8\zetbreedte]
```

Een brug over het Zwartewater was essentieel voor Hasselt. De bisschop van Utrecht gaf zijn toestemming voor de bouw in 1486.

```
\blanko
```

Andere steden in de omgeving van Hasselt waren bang voor de hoge tolgelden die Hasselt bij passage over zo'n brug zou kunnen vragen. Deze steden hebben de bouw lange tijd tegengehouden.

```
\stopkadertekst
```

Dit voorbeeld illustreert het commando `\definieerplaatsblok`. Meer informatie vindt u in paragraaf 37.2. De `\blanko` is noodzakelijk om een lege regel af te dwingen.

Een brug over het Zwartewater was essentieel voor Hasselt. De bisschop van Utrecht gaf zijn toestemming voor de bouw in 1486.

Andere steden in de omgeving van Hasselt waren bang voor de hoge tolgelden die Hasselt bij passage over zo'n brug zou kunnen vragen. Deze steden hebben de bouw lange tijd tegengehouden.

Intermezzo 18.1 Een intermezzo.

Margeteksten

Het omkaderen wordt ingesteld met:

```
\stelkaderetekstenin[...]=...]
```

19 | Margeteksten

19

Het is eenvoudig om teksten in de marge te plaatsen. Het commando daarvoor is `\inmarge`.

```
\inmarge[.1.][ref]{.2.}
```

In een van de eerdere voorbeelden is al met `\inmarge` gewerkt.

```
\inmarge  
{\externfiguur  
  [hass23g]  
  [type=tif,  
   breedte=\margebreedte,  
   kader=aan]}
```


Dit resulteert in een figuur in de marge. Een figuur in de marge is natuurlijk erg smal en te klein om goed te kunnen weergeven.

Hieronder worden enkele voorbeelden van margeteksten gegeven.

De Ridderstraat `\inmarge{Ridderstraat}` heeft een logische naam. In de 14e en 15e eeuw woonde de adel en prominente mensen in deze straat. Enkele van hun grote huizen staan er nog en zijn later in gebruik genomen als armenhuis `\inrechter{armen-\\huis}` en bejaardenhuis.

Tot aan `\inlinker[laag]{\tfd 1940}`1940 was er een synagoge in de Ridderstraat. Ongeveer 40 joodse inwoners van Hasselt vierden daar hun Sabbat. Tijdens de oorlog werden deze joden naar Westerbork gestuurd en vandaar uit verder

Pagina's en paginanummering

getransporteerd naar de vernietigingskampen in Duitsland en Polen. Geen van de joodse families keerden terug. De synagoge werd in 1958 afgebroken.

De commando's `\inmarge`, `\inlinker` en `\inrechter` hebben allen een vergelijkbare functie. In een tweezijdig document plaatst `\inmarge` de margeteksten automatisch in de correcte marge. De `\` zijn om regelafbreking af te dwingen. Het voorbeeld komt er als volgt uit te zien:

Ridder- straat

De Ridderstraat heeft een logische naam. In de 14e en 15e eeuw woonde de adel en prominente mensen in deze straat. Enkele van hun grote huizen staan er nog en zijn later in gebruik genomen als armenhuis en bejaardenhuis.

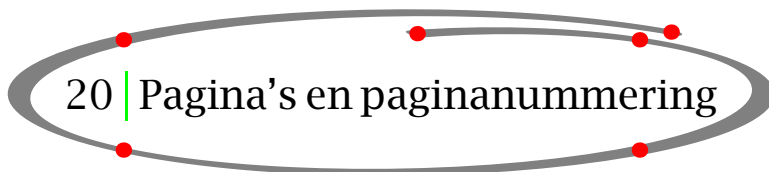
1940

Tot aan 1940 was er een synagoge in de Ridderstraat. Ongeveer 40 joodse inwoners van Hasselt vierden daar hun Sabbat. Tijdens de oorlog werden deze joden naar Westerbork gestuurd en vandaar uit verder getransporteerd naar de vernietigingskampen in Duitsland en Polen. Geen van de joodse families keerden terug. De synagoge werd in 1958 afgebroken.

Margeteksten worden ingesteld met:

```
\stelinmargesin
```

armen-
huis

Een pagina-overgang wordt afgedwongen of geblokkeerd met:

```
\pagina[...]
```

De eventuele opties worden tussen vierkante haakjes geplaatst. De opties worden in tabel 20.1 toegelicht.

Paginanummering vindt automatisch plaats, maar nummers kunnen worden afgedwongen met:

```
\pagina[25]
```

Soms is het beter om een relatief paginanummer in te voeren (indien vooraf niet bekend is welk paginanummer de laatste pagina heeft) [+2] of [-2].

Optie	Betekenis
ja	gedwongen pagina-overgang
opmaak	gedwongen pagina-overgang zonder opvullen
nee	geen pagina-overgang
voorkeur	bij voorkeur hier een pagina-overgang
grotevoorkeur	bij grote voorkeur hier een pagina-overgang
links	volgende pagina is een linker pagina
rechts	volgende pagina is een rechter pagina
blokkeer	volgende commando geen effect
reset	volgende commando heeft effect
leeg	voeg een lege pagina toe
laatste	vul pagina's aan tot een even nummer
viertal	vul pagina's aan tot een viertal is bereikt

Tabel 20.1 Pagina opties.

De positie van de paginanummers op een pagina hangen af van uw eigen voorkeur en of het gaat om een enkel- of dubbelzijdig document. Het nummeren van pagina's wordt ingesteld met:

```
\stelnummeringin[...]=...]
```

De voorkeuren worden tussen de vierkante haakjes geplaatst.

Tabellen en figuren nemen nogal wat ruimte in op een pagina. Het plaatsen van dergelijke tekstelementen kan tijdelijk worden uitgesteld, zodat u zelf kunt bepalen waar de figuren en tabellen worden geplaatst. Dit wordt gedaan met:

```
\startuitstellen ... \stopuitstellen
```

Als u bijvoorbeeld typt:

```
\startuitstellen
\plaatsfiguur
{Een uitgestelde figuur.}
{\externfiguur[hass16g][kader=aan,breedte=\tekstbreedte]}
\pagina
\stopuitstellen
```

De figuur wordt bovenaan de volgende pagina geplaatst, waardoor de lopende tekst zo min mogelijk wordt verstoord.

Documenten hebben soms hoofd- en voetteksten die voor allerlei doeleinden worden gebruikt. De commando's om hoofd- en voetteksten te plaatsen zijn:

```
\stelvoettekstenin[.1.][.2.][.3.]
```

```
\stelhoofdkostenin[.1.][.2.][.3.]
```


Het eerste paar haken is optioneel en bedoeld voor de locatie van de voet- of hoofdtekst (tekst, rand enz.). De voet- en hoofdtekst zelf worden tussen de overige vierkante haken geplaatst. In een enkelzijdig document zijn alleen het tweede en derde paar vierkante haken nodig. Het tweede paar van bijvoorbeeld `\stelvoettekstenin` bevat de tekst linksonder en het tweede paar de tekst die rechtsonder moet komen te staan. In een dubbelzijdig document zijn nog twee paren beschikbaar voor teksten in de voet van de linker pagina.

```
\stelvoettekstenin[Handleiding][paragraaf]
```

In dit voorbeeld verschijnt de tekst *Handleiding* in de linker onderhoek van de pagina en titel van de actuele paragraaf in de rechteronderhoek. Deze voettekst verandert automatisch bij overgang naar een volgende paragraaf.

De hoofd- en voetteksten kunnen worden ingesteld met de commando's:

```
\stelhoofdin[...][...,...=...,...]
```


Figuur 20.1 Een uitgestelde figuur.

```
\stelvoetin[...][...,...=...,...]
```

Als de hoofd- en/of voetteksten op een bepaalde pagina niet nodig zijn, typt u:

```
\geenhoofdenvoetregels
```

22 | Inhoudsopgave (lijsten)

Een inhoudsopgave bevat hoofdstuktitels, hoofdstuknummers en paginanummers en kan worden uitgebreid met de paragrafen, subparagrafen enz. Een inhoudsopgave wordt automatisch gegenereerd door in te typen:

```
\plaatsinhoud
```

Afhankelijk van de locatie in het document wordt vervolgens een inhoudsopgave aangemaakt. Aan het begin van een document wordt een volledige inhoudsopgave gegenereerd, bestaande uit hoofdstukken, paragrafen, subparagrafen enz. Aan het begin van een hoofdstuk echter:

```
\hoofdstuk{Hasselt in de zomer}
```

```
\plaatsinhoud
```

```
\paragraaf{Hasselt in juli}
```

```
\paragraaf{Hasselt in augustus}
```

wordt alleen een lijst van (sub)paragraaftitels en de corresponderende paragraafnummers en paginanummers geplaatst.

Het commando `\plaatsinhoud` is beschikbaar nadat een zogenaamde samengestelde lijst is gedefinieerd met:

```
\definieersamengesteldelijst[.1.][..., .2.,...][...,...=...,...]
```

Dit commando en `\definieerlijst` staan u toe om uw eigen lijsten aan te maken die nodig zijn om een document te structureren.

Het gebruik van deze commando's wordt geïllustreerd aan de inhoudsopgave.

Inhoudsopgave (lijsten)

```
\definieerlijst[hoofdstuk]
```

```
\stellijstin
```

```
[hoofdstuk]
```

```
[voor=\blanko,
```

```
na=\blanko,
```

```
letter=vet]
```

```
\definieerlijst[paragraaf]
```

```
\stellijstin
```

```
[paragraaf]
```

```
[variant=d]
```

Tijdens het verwerken van de invoerfile worden twee lijsten aangemaakt die gecombineerd worden tot één inhoudsopgave met `\defineersamengesteldelijst`.

```
\defineersamengesteldelijstin
```

```
[inhoud]
```

```
[hoofdstuk,paragraaf]
```

```
[niveau=subparagraaf]
```

22

Er zijn nu twee commando's beschikbaar `\plaatsinhoud` en `\volledigeinhoud`. Met het tweede commando wordt tevens de titel *inhoud* boven de inhoudsopgave geplaatst.

De vormgeving van de lijsten kan worden beïnvloed met de parameter `variant`.

Alternatief	Weergave
a	nummer - titel - paginanummer
b	nummer - titel - spaties - paginanummer
c	nummer - titel - dots - paginanummer
d	nummer - titel - paginanummer (continu)
e	gereserveerd voor interactieve documenten
f	gereserveerd voor interactieve documenten

Tabel 22.1 Alternatieven voor lijstweergave.

De lijsten worden ingesteld met:

```
\stellijstin[.,.,.,.,.][.,.,.=.,.,.]
```


Inhoudsopgave (lijsten)

```
\stelsamengesteldelijstin[...] [.....=.....]
```

Indien u de layout van een inhoudsopgave wilt veranderen dan moet u in gedachten houden dat het om een lijst gaat.

```
\stelsamengesteldelijstin  
[inhoud]  
[variant=c,  
titeluitlijnen=nee,  
breedte=2.5cm]
```

Het resultaat is een iets andere layout dan de standaard layout.

Lijsten worden geplaatst met:

```
\plaatslijst[.....] [.....=.....]
```

Indien u een inhoud plaatst, kunt u bijvoorbeeld intypen:

```
\plaatslijst[inhoud] [niveau=paragraaf]
```

of:

```
\plaatsinhoud[niveau=paragraaf]
```

Dan worden alleen de paragrafen in de inhoudsopgave opgenomen. Een dergelijke optie komt van pas bij documenten waarin bijvoorbeeld subsubsubsubsubparagrafen voorkomen die u niet in de inhoudsopgave wilt opnemen.

Een lange lijst of een grote inhoudsopgave neemt meer dan één pagina in beslag. Om een pagina-overgang af te kunnen dwingen is het volgende commando beschikbaar:

```
\volledigeinhoud[2.2,8.5,12.3.3]
```

Een nieuwe pagina wordt gegenereerd na paragraaf 2.2 en 8.5 en subparagraaf 12.3.3.

Sporadisch heeft u wellicht de behoefte om teksten in uw inhoudsopgave tussen te voegen. Dit wordt gedaan met:

```
\schrijfnaarlijst[.1.]{.2.}{.3.}
```

```
\schrijftussenlijst[.1.]{.2.}
```

Indien u bijvoorbeeld een opmerking in uw inhoudsopgave wilt maken vlak na een paragraaf met de titel *Hotels in Hasselt* dan kunt u bijvoorbeeld intypen:

```
\paragraaf{Hotels in Hasselt}
\schrijfn naarlijst[paragraaf]{\blanko}
\schrijftussenlijst[paragraaf]{---moet nog worden aangemaakt---}
\schrijfn naarlijst[paragraaf]{\blanko}
```

23 | Registers

23

Het is mogelijk om een of meer registers te genereren. Standaard is hiervoor het commando `\index` beschikbaar. Voor het toevoegen van een woord aan de lijst typt u bijvoorbeeld:

```
\index{stadhuis}
```

Het woord *stadhuis* zal als een ingang in het register verschijnen. Een register wordt alfabetisch gesorteerd met behulp van het programma `TEXUTIL`. In sommige gevallen kan een indexwoord niet worden gesorteerd. Dit is het geval bij bepaalde symbolen. Dergelijke ingangen worden als volgt gedefinieerd:

```
\index[minteken]{$-$}
```

De ingang wordt nu gesorteerd op het woord tussen vierkante haken *minteken*.

Soms zijn er sub- en subsubingangen. Deze worden op een vergelijkbare wijze gedefinieerd:

```
\index{stadhuis+locatie}
\index{stadhuis+architectuur}
```

Het register zelf wordt (meestal aan het eind van een document) gegenereerd met:

```
\plaatsindex
```

of:

```
\volledigeindex
```

Het commando `\index` is een voorgedefinieerd `CONTEXT`-commando, maar het is ook mogelijk uw eigen registers te definiëren.

```
\definieerregister[.1.][.2.]
```

Een register gebaseerd op de straten van Hasselt kan als volgt worden gedefinieerd.

```
\definieerregister[straat][straten]
```

Op dit moment is er een registercommando `\straat` beschikbaar. Een ingang wordt dan ingevoerd met `\straat{Ridderstraat}`. Het register zelf wordt opgeroepen met:

```
\plaatsstraat  
\volledigestraat  
\plaatsregister[straat]
```

De weergave van de registers wordt ingesteld met:

```
\stelregisterin[...][.,,..=.,...]
```

In een document dienen sommige woorden consistent te worden weergegeven. Denk daarbij bijvoorbeeld aan afkortingen. Om die consistentie af te dwingen is het onderstaande commando beschikbaar:

```
\definieersynoniemen[.1.][.2.][.3.][.4.]
```

Het eerste paar haken bevat de naam van het synoniemcommando in enkelvoud, het tweede paar in meervoud. Het derde paar haken bevat een commando.

Het commando `\afkortingen` wordt gedefinieerd door:

```
\definieersynoniemen[afkorting][afkortingen][\voluit]  
\stelsynoniemenin[letter=kap]
```

Vervolgens kan het commando `\afkorting` worden gebruikt om afkortingen te definiëren:

Verwijzen naar tekstelementen

```
\afkorting{ANWB}{Algemene Nederlandse Wielrijders Bond}  
\afkorting{VWV}{Vereniging voor Vreemdelingen Verkeer}  
\afkorting{NS}{Nederlandse Spoorwegen}
```

Als u typt:

```
De \VWV\ (\volut{\VWV}) kan u voorzien van alle toeristische  
informatie over Hasselt.
```

Dan krijgt u dit:

De vwv (Vereniging voor Vreemdelingen Verkeer) kan u voorzien van alle toeristische informatie over Hasselt.

De lijsten met synoniemen of afkortingen kunnen het best worden gedefinieerd in het instelgebied van de invoerfile. U kunt dergelijke informatie ook opslaan in een externe file (afkort.tex) die u vervolgens apart laadt:

```
\input afkort.tex (zie paragraaf 37.12)
```

Indien u een lijst met afkortingen in uw document wilt opnemen, typt u:

```
\plaatslijstmetafkortingen
```

of

```
\volledigelijstmetafkortingen
```

Een complete en gesorteerde lijst met afkortingen wordt vervolgens gegenereerd.

De weergave van lijsten kan worden beïnvloed met:

```
\stelsynoniemenin
```

In het hoofdstuk 9 vindt u een andere toepassing van synoniemen.

25 | Verwijzen naar tekstelementen

Om te verwijzen van de ene naar de andere plaats in het document kan het volgende commando worden gebruikt:

```
\in{.1.}{.2.}[ref]
```

Verwijzen naar tekstelementen

De accolades bevatten tekst, de haken bevatten een logische naam (een label). Als u in een document een volgend hoofdstuk hebt gedefinieerd:

```
\hoofdstuk[hotel]{Hotels in Hasselt}
```

dan kunt u naar dat hoofdstuk verwijzen met:

```
\in{hoofdstuk}[hotel]
```

Na verwerking is het hoofdstuknummer beschikbaar en de verwijzing zou er als volgt uit kunnen zien: *hoofdstuk 23*. Het commando `\in` wordt gebruikt voor allerlei verwijzingen naar hoofdstukken, paragrafen, figuren, tabellen, formules enz.

Een ander voorbeeld:

Er is een aantal dingen dat u in Hasselt kunt doen:

```
\startopsomming[n,opelkaar]
```

```
\som zwemmen
```

```
\som zeilen
```

```
\som[wandelen] wandelen
```

```
\som fietsen
```

```
\stopopsomming
```

Activiteiten als `\in{activiteit}[wandelen]` zijn erg vermoeiend.

Dit komt er als volgt uit te zien:

Er is een aantal dingen dat u in Hasselt kunt doen:

1. zwemmen
2. zeilen
3. wandelen
4. fietsen

Activiteiten als activiteit 3 zijn erg vermoeiend.

Het is mogelijk om naar pagina's te verwijzen met:

```
\op{.1.}{.2.}[ref]
```

Bijvoorbeeld met:

```
\op{pagina}[wandelen]
```

Dit commando wordt veel gebruikt in combinatie met:

```
\paginareferentie[ref]
```

en

```
\tekstreferentie[ref]{...}
```

Als u naar het hoofdstuk *Hotels in Hasselt* en de bijbehorende bladzijde wilt verwijzen, kunt u bijvoorbeeld de volgende tekst invoeren:

```
Kijk in \in{hoofdstuk}[hotel] op \op{pagina}[hotel] voor een  
compleet overzicht van accomodaties in  
\paginareferentie[accomodaties]Hasselt.
```

Er worden een hoofdstuknummer en een paginanummer gegenereerd bij het verwerken van de invoerfile. Op andere plaatsen in het document kan naar de locatie accomodaties worden verwezen met `\op{pagina}[accomodaties]`.

Het is ook toegestaan om een serie labels te definiëren:

```
\plaatsfiguur  
[hier]  
[fig:eengracht,fig:eenboot]  
{Een karakteristiek plaatje van Hasselt.}  
{\externfiguur[hass08g][kader=aan,breedte=5cm]}
```

Er zijn veel grachten in Hasselt (zie `\in{figuur}[fig:eengracht]`).

.
. .
.

Boten mogen gewoon in de gracht aanleggen (zie `\in{figuur}[fig:eenboot]`).

Dit wordt:

Figuur 25.1 Een karakteristiek plaatje van Hasselt.

Er zijn veel grachten in Hasselt (zie figuur 25.1). . . . Boten mogen gewoon in de gracht aanleggen (zie figuur 25.1).